

10.6.2022, päivitetty 9.6.2023

LEADER

SavonLuotsi

Paikallinen kehittämisstrategia 2023–2027

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto, strategian tavoitela ja Leader-ryhmän tehtävät ja rooli	1
2. Tiivistelmä strategian valmisteluprosessista	2
3. Toiminta-alueen kuvaus ja nykytilan analyysi	2
3.1. Maantiede ja ympäristö	2
3.2. Väestö	3
3.3. Koulutus	4
3.4. Elinkeinoelämä	4
3.5. Kylätoiminta ja kolmas sektori	6
3.6. Infrastruktuuri	7
4. Kehittämistarpeet	8
4.1. SWOT-analyysi	8
4.2. Johtopäätökset	9
5. Valitut kehittämisen painopisteet, tavoitteet ja niihin liittyvät toimet	10
5.1. Kestävät, älykkäät ja osallistavat yhteisöt	10
5.1.1. Tiloja tehokkaasti käytävä, aktiivinen (kylä)yhteisö	11
5.1.2. Aktiivisuuden ylläpito yhteisöissä, yhteisöllisyys	12
5.1.3. Kulttuurin, palvelujen ja vapaa-ajan toimien kehittäminen	12
5.2. Elinvoimainen ja kestävä elinkeinoelämä	12
5.2.1. Yritysten tukeminen – yrittäjäpolut	13
5.2.2. Tulevaisuuden toimialat ja yritysten yhteistyö	14
5.3. Hyvinvoiva luonto, ympäristö ja ilmasto	14
5.3.1. Ympäristön ja luonnon hyvinvointi	15
5.3.2. Ympäristö ja luonto hyvinvoinnin lähteenä	15
5.3.3. Ympäristö ja luonto elinkeinona	15
5.4. Nuoret tulevaisuuden tekijöinä	16
6. Rahoitussuunnitelma	17
7. Toimeenpanon kuvaus	18
7.1. Hallinto	18
7.2. Aktivointi	18
7.3. Yhteistyö ja verkostoituminen	18
7.4. Viestintä	19
7.5. Itä-Suomen Kalaleader	19
7.6. NuorisoLeader	19
8. Seuranta ja arviointi	20

Liitteet:

Liite 1: Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista

Liite 2: Dynaaminen verkostanalyysi

Liite 3: ELY-Leader yhteistyösopimus

Liite 4: Kuntarahasitoumukset

Liite 5: Rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit

1. JOHDANTO, STRATEGIAN TAVOITETILA JA LEADER-RYHMÄN TEHTÄVÄT JA ROOLI

SavonLuotsi Leader ry on aktiivinen ja helposti lähestyttävä paikallinen maaseudun kehittämissyhdystys, joka on muodostunut kahden Leader-ryhmän, Rajupusu Leader ry:n ja Piällysmies ry:n, yhdistäessä voimansa. Yhdistymisen pohjalta muodostui verkostoiltaan entistä laajempi, asiantuntijuudeltaan vahvempi ja asiakkaitaan palveleva toimija. Strategiamme tavoitteena on, että toiminta-alueemme on Savonlinnan ydinkeskustan kanssa vuorovaikutuksessa oleva ihmisläheinen, aktiivinen ja houkutteleva, hyvinvoiva asumis-, työ- ja vapaa-ajan ympäristö puhtaine vesistöineen. Alueen elinvoima perustuu kestäväan kehitykseen, osaaviin ihmisiin, yrittäjyyteen ja yhdessä tekemiseen.

Tehtävämme on palvella Leader-periaatteiden mukaisesti alueen asukkaita, yhdistyksiä ja pienyrityksiä mahdollistamalla maaseutualueiden ja kalatalouden paikallisten kehittämissideoiden toteuttaminen. Arvojamme ovat asiantuntemus, asiakaslähtöisyys, avoimuus, paikallislähtöisyys sekä tasapuolisuus. Edistämme toiminnallamme maaseutukaupunki-vuorovaikutusta. Toimimme Itä-Suomen Kalaleader -toimintaa hallinnoivana Leader-ryhmänä, mikä mahdollistaa yhteistyön Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) toimenpiteiden kanssa. Meillä on kokemusta Green Care-toiminnasta ja ESR-hankkeista Vihreä Telakka -hankkeen myötä Savonlinnassa ja pyrimme laajentamaan tämän kaltaista toimintaa koko toiminta-alueelle. Hyödynnämme edelleen muita rahoituskanavia alueen tarpeista lähtien. Kehitämme Nuorisoleader-toimintaa edelleen.

***SavonLuotsi Leader ry – paikallinen mahdollistaja.
Ideaasta yhdessä eteenpäin.***

2. TIIVISTELMÄ STRATEGIAN VALMISTELUPROSESSISTA

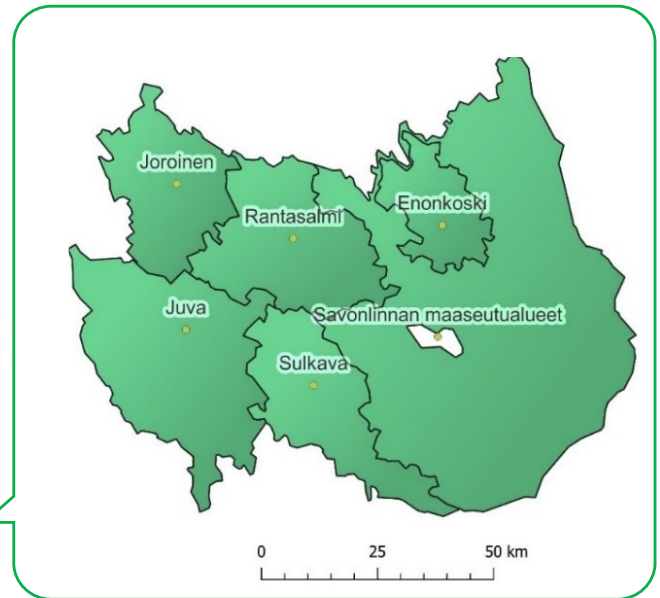
Valmisteluprosessia on tehty suunnitelmallisesti sekä osallistavasti. Ryhmien strategia- ja aktivointijaostoista ja työntekijöistä koostuva iskuryhmä on toiminut valmistelun ohjaajana ja valmistelijana. Hallituksen rooli valmistelussa on ollut erittäin tärkeä prosessin eteenpäin viemisessä, sisällön tuottamisessa sekä päätöksenteossa. Viestintästrategia ja viestinnän tehostaminen tukevat strategiaprozessia.

Strategiaa on viety systemaattisesti eteenpäin eri vaiheiden kautta. Edellisen vaiheen tulokset ovat luoneet pohjan seuraavan vaiheen toteutukselle. Strategian valmistelu on edennyt verkostanalyysin, SWOT-analyysin ja siihen liittyvien osallistavien työpajojen kautta strategian ensimmäisen vaiheen hakemukseen. Osana valmistelua on ollut Itä-Suomen KalaLeader-strategian valmistuminen. Toisen vaiheen strategiatyöhön on liittynyt painopisteiden ja toimenpiteiden valmistelu tulevaisuustyöpajoissa sekä kyselyjen avulla. Nuorten äänten kuuluviin saamiseksi on toteutettu erillisiä toimenpiteitä. Tarkempi kuvaus valmistelusta löytyy liitteistä 1 ja 2. Kaaviossa 1 on esitetty tiivistetysti strategiaprozessin vaiheet.

3. TOIMINTA-ALUEEN KUVAUS JA NYKYTILAN ANALYYSI

SavonLuotsi Leader ry:n toiminta-alueena on Enonkoski, Joroinen, Juva, Rantasalmi, Savonlinnan maaseutualueet sekä Sulkava, kuva 1. Savonlinnan maaseutualueilla sijaitsee kolme entistä kuntakeskusta, Kerimäki, Savonranta sekä Punkaharju.

Kuva 1. Toiminta-alueen kartta.
Lähteet: Syke Maanmittauslaitos

3.1. MAANTIEDE JA YMPÄRISTÖ

SavonLuotsi Leader ry:n toiminta-alue sijaitsee Etelä- ja Pohjois-Savon alueilla. Alueen asutus on harvaa ja Saimaan vesistöjen pilkkomaa. Etelä-Savo on Suomen metsäisin ja järvisin maakunta. Toiminta-alueen maapinta-alasta (5426 km²) on metsää 87 % (4 695 km²). Käytössä olevaa viljelyalaa puolestaan on 7 % (388 km²). Alueella on ainutlaatuista sisäsaaristoa, Etelä-Savossa on yhteensä 9 024 yli puolen hehtaarin kokoista saarta. Enonkoski ja Sulkava ovat saaristokuntia, Savonlinna on saaristo-osakunta.

Kunta	Metsä, km ²	Metsä, %	Käytössä oleva viljelyala, km ²	Viljely-ala, %	Maapinta-ala, km ²	Vettä km ²	Vettä kokonaispinta-alasta, km ²
Enonkoski	273	89	15	5	306	114	27
Joroinen	458	80	72	13	575	137	19
Juva	1005	86	89	8	1163	183	14
Rantasalmi	457	82	72	13	559	366	40
Savonlinna	1983	89	106	5	2238	1360	38
Sulkava	519	89	34	6	584	185	24
Yhteensä	4694	87	388	7	5425	2343	30

Taulukko 1. Metsäpeitteen (VMI 2015) ja käytössä olevan viljelyalan (2020) määrä ja osuus maapinta-alasta, sekä veden osuus kunnan kokonaispinta-alasta (Liiteri-tietopalvelu, Maanmittauslaitos)

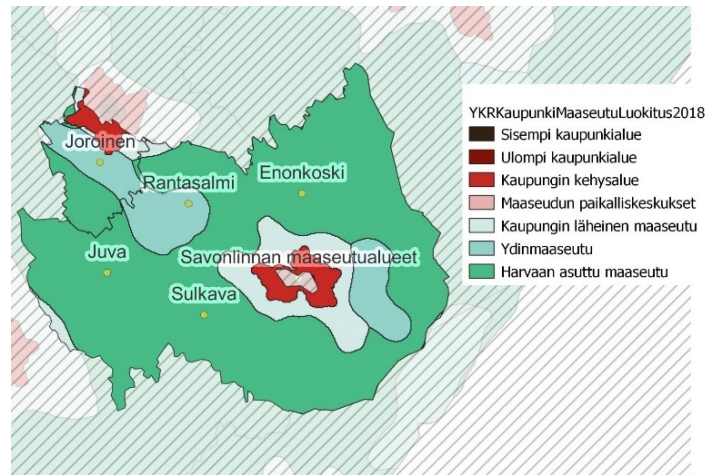
Etelä-Savon pintavedet ovat tilaltaan valtakunnallisesti hyväkuntoisimpia. Vuonna 2019 pintavesistä 75 % määriteltiin kunnoltaan erinomaisiksi ja 18 % hyväksi, mikä on huomattavasti koko Suomen keskiarvon yläpuolella. Vuonna 2019 Etelä-Savo tuotti koko Suomen kasvihuonepäästöistä 2 %, noin 1100 tuhatta tonnia.

Toiminta-alueella sijaitsee yhteensä 11 valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Kulttuurimaisemia näistä on kuusi, kuten Savonlinnan Kyrönsalmen kulttuurimaisema sekä Juvan Kaskiin viljelymaisema, ja vuorimaisemia kaksi (Neitvuori ja Linnavuori). Linnasaaren kansallispuisto, joka on saimaannorpan ja kalasääsken valtakuntaa, sijaitsee Rantasalmen, Savonlinnan ja Varkauden alueella. Saimaa Geopark-alueeseen kuuluvat puolestaan Juva ja Sulkava.

3.2. VÄESTÖ

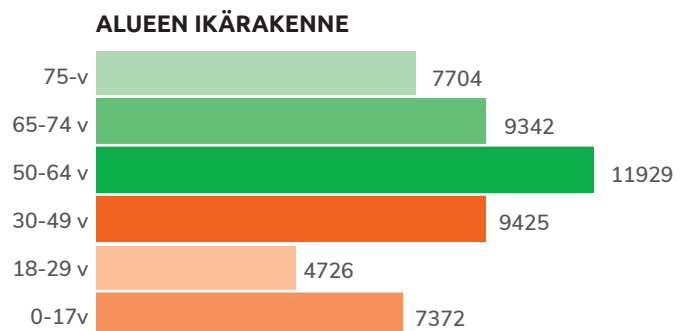
Toimintaryhmän alueella asuu 50 490 asukasta, joista 8 337 asukasta Savonlinnan kaupungin sisemällä ja 12 028 ulommalla kaupunkialueella. Lukuun ottamatta Savonlinnan keskustaa, alue on harvaanasuttua ja asutus on haja-asutusvoittoista. Etelä-Savon taajama-aste on Manner-Suomen alhaisin, 71,1 %. Silti 94 % väestöstä asuu alle 30 minuutin aikaetäisyydellä lähimmästä taajamasta ja sen palveluista (esavoennakoi).

TOIMINTA-ALUEEN ASUKASMÄÄRÄ	
Toiminta-alueen asukkaat yhteensä	30125
maaseuturahastossa tukikelpoisten alueiden asukkaat	30125
asukkaat kaupunkialueilla, jotka eivät ole tukikelpoisia	0
Toiminta-alueen asukkaat aluetyypeittäin:	
harvaan asuttu maaseutu	13875
ydinmaaseutu	10842
kaupunkien läheinen maaseutu	2112
maaseudun paikalliskeskukset	0
kaupungin kehysalue	3296
ulompi kaupunkialue	0
sisempi kaupunkialue	0

Taulukko 2. Toiminta-alueen väestö Savonlinnan keskusta pois lukien

Etelä-Savo on Suomen ikääntynein maakunta: yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä on 30,1%. Tyypillinen alueen asukas on iältään 50–64-vuotias. Tilaston avulla laskettu arvio alueen väestön keski-ikästä on 49–53 vuotta. Keskimäärin alueen väestö on kansallista keskiarvoa vanhempaa: vuoden 2020 valtakunnallinen keski-ikä on miehillä 42 vuotta ja naisilla 45 vuotta.

Kuva 2. Alueen ikärakenne 2020 (Liiteri-tietopalvelu)

Vuonna 2019 Suomen maakunnista eniten kesäasukkaita suhteessa asuntoväestöön oli Etelä-Savossa (42 %). Toimintaryhmän alueella on 17190 kesämökkiä. Kesäaikaan alueen asukasmäärä enemmän kuin kaksinkertaistuu. Suomen maakunnista Etelä-Savon väkiluku vaihtelee eniten vuoden aikana.

	2010	2015	2020
Enonkoski	700	764	755
Joroinen	1 254	1 276	1 193
Juva	2 063	2 156	2 099
Rantasalmi	2 000	2 059	2 185
Savonlinna	7 964	8 314	8 765
Sulkava	1 993	2 140	2 193
Yhteensä	15 974	16 709	17 190

Taulukko 3. Kesämökkien määrä toiminta-alueella 2010–2020 (Tilastokeskus: Kesämökit alueittain)

3.3. KOULUTUS

Alueella on kattava peruskoulu- ja lukioverkosto. Savonlinnan seudulla on tarjolla toisen asteen ammatillista koulutusta Samiedulla. Ammattikorkeakoulutusta tarjoaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk. Muita alueella toimivia koulutuslaitoksia ovat muun muassa Linnalan opisto, Soisalo-opisto, Järvi-Saimaan kansalaisopisto, Itä-Karjalan kansanopisto, Savonlinnan kesäyliopisto, Savonlinnan kristillinen opisto ja Tanhuvaaran urheilupuisto. Vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä on keskimäärin 68,7 % (koko maa 73,3 %). Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä on keskimäärin 21,5 % (koko maa 31,8 %). Savonlinnassa on vahvaa koulutusta metsäsektorilla sekä biotaloudessa. Savonlinnassa toimii lisäksi kuitulaboratorio, joka palvelee niin koulutusta kuin elinkeinoelämääkin.

3.4. ELINKEINOELÄMÄ

Alkutuotannolla on vahva asema, keskimäärin 21,74 % työskentelee alkutuotannossa (pois lukien Savonlinna). Maatilojen lukumäärä on jatkuvassa laskussa ja tilojen keskimääräinen peltopinta-ala nousussa. Metsällä on suuri merkitys alueen toimeentulolle ja hyvinvoinnille. Maaseudun sivuelinkeinojen, varsinkin matkailun, merkitys on kasvanut entisestään. Ulkomaalaisen työvoiman merkitys on suuri työvoimavaltaisessa tuotannossa, kuten puutarhoilla ja kasvinviljelyssä. Alueen kuntien työttömyysaste oli lähellä Etelä-Savon maakunnallista keskiarvoa (13,0 %) ja työpaikkaomavaraisuus oli keskimäärin 85,55 %. Pienin omavaraisuus oli Rantasalmella (78,2 %) ja suurin Savonlinnassa (101,5 %). Alueen yrityksistä valtaosa on ns. mikroyrityksiä (alle 10 työntekijää työllistävä yritys), aivan kuten koko Etelä-Savon maakunnassa.

Valtaosa (2214) alueen yrityksistä sijaitsee Savonlinnassa. Tilastoon lasketaan myös kaupunkialueiden yritykset, joten lukemat ovat viitteellisiä. Taulukossa 5 esitetyt toimialat kattavat 50 % alueen yrityskannasta. Muita yleisiä toimialoja ovat mm. teollisuus (8 %), muu palvelutoiminta (7 %) ja kuljetus ja varastointi (7 %). Yleisimmissä toimialoissa on kuntakohaisia eroja. Rantasalmella majoitus- ja ravitsemistoiminta ovat vahvassa asemassa, kuten myös Savonlinnassa. Lisäksi Savonlinnan maaseutualueilla on mekaanisen metsäteollisuuden osaamista ja yrityksiä. Joroisissa on vahvaa metalliteollisuutta ja erikoiskasvituotantoa. Juvalla työllistää erityisesti puutuoteteollisuus.

Työntekijöiden määrä	Alle 10	10–49	50–249	Yli 250
Enonkoski	83	3	0	0
Joroinen	276	19	1	0
Juva	444	28	1	0
Rantasalmi	292	8	2	0
Savonlinna	1918	143	18	1
Sulkava	236	8	0	0
Yhteensä	3249	209	22	1

Taulukko 4. Alueen toimipaikat henkilöstökoon mukaan (Tilastokeskus, Kunnittainen toimipaikkalaskuri 2021)

VUOSI 2020	Aloittaneet yritykset	Lopettaneet yritykset	Muutos	Yritys-kanta	Yritys-kanta %
Yhteensä	240	172	68	3772	
Maatalous, metsätalous ja kalatalous	23	22	1	540	14
Rakentaminen	25	21	4	504	13
Tukku- ja vähittäiskauppa	37	26	11	478	13
Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	21	20	1	359	10

Taulukko 5. Alueen yritykset yhteensä ja yleisimmät toimialat (Tilastokeskus, Aloittaneet ja lopettaneet yritykset 2021)

Taulukossa 6 on kuvattu alueen työllisyyden avainluvut. Savonlinnan osalta luvuissa on mukana myös kaupunkialueet.

	Alueella olevat työpaikat	Työllisyysaste, %	Asuinkunnassa työssäkäyvien osuus, %	Alkutuotannon työpaikat	Jalostuksen työpaikat	Palvelujen työpaikat
Enonkoski	365	68	55,4	85	21	249
Joroinen	1433	71	48,6	350	304	744
Juva	1947	73	65,9	380	358	1164
Rantasalmi	964	68	65,7	218	160	562
Savonlinna	12287	68	90,1	639	2765	8711
Sulkava	765	66	68,7	126	145	471
Yhteensä/ keskiarvo	17761	69	80,0	1797	3753	11902

Taulukko 6. Alueen työllisyyden avainluvut (Tilastokeskus, Kuntien avainluvut 2021)

Matkailu on merkittävä työllistäjä alueella. Varsinkin kesäsesonki näkyy selvästi Etelä-Savon majoitusliikkeissä: majoitusliikkeiden ja huoneiden määrä sekä niiden käyttöaste nousee huomattavasti. Vuosina 2000–2020 vuosittaisten ulko-maalaisten matkailijoiden osuus Etelä-Savossa on ollut keskimäärin 18 %, joista 550 000 kotimaista ja 120 000 ulkomaista matkailijaa.

Alueella toimii useita kehittämisorganisaatioita, joiden kanssa toteutettava verkosto- ja sidosryhmäyhteistyö ovat erityisen tärkeää Leader-toiminnan kannalta. Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa toiminta on tiivistä. Keski-Savon Uusyritys-keskus ry ja Itä-Savon Uusyrityskeskus ry toimivat alkavien yritysten neuvonnan tukena. Navitas Kehitys ry tuottaa elinkeinopalveluja Joroisten alueella, Savonlinnan Hankekehitys Savonlinnassa. Rajapusun koordinoiman neuvojaverkoston toimintaa laajennetaan Enonkoskelle ja Savonlinnaan.

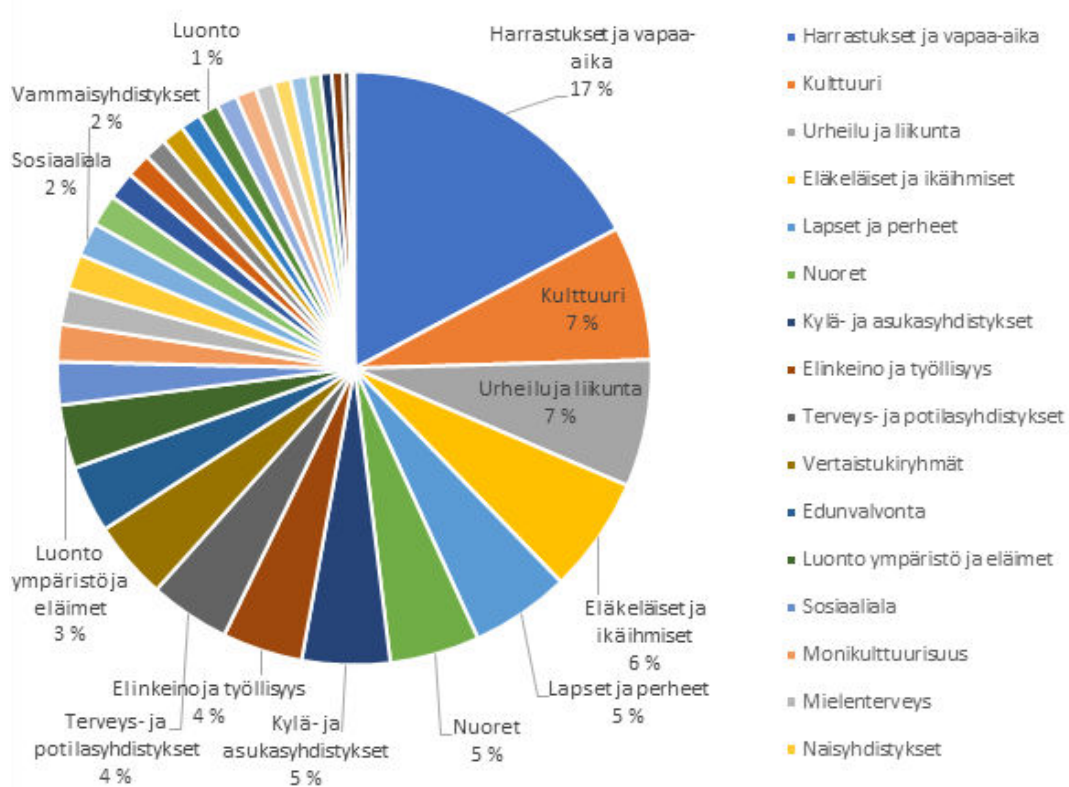

3.5. KYLÄTOIMINTA JA KOLMAS SEKTORI

Järvi-Suomen kylien mukaan alueella on yhteensä 237 kylää, joista suuressa osassa ei ole kylätoimikuntaa tai vastaavaa seuraa, vaan toimintoja on yhdistetty. Osa kylistä on todella pieniä. Asutus alueella on hajallaan, minkä osoittaa YKR-aluejako. YKR kylät on karttaruutuihin ja asukastiheyteen perustuva laskennallinen maaseudun kylämäisten asuintihentymien mallinnustyökalu. YKR-aluejaon mukaisia kyliä toiminta-alueella on 81, joista 44 lasketaan kyliksi (rykelmässä yli 40 asukasta), ja 37 pienkyliksi (yli 20 asukasta). Kuntakeskusten ulkopuolisia taajamia toiminta-alueella on kuusi; yksi Joroisissa ja viisi Savonlinnassa. Alueen taajamat, kylät ja pienkylät on määritetty YKR-aluejako paikkatieto-ohjelman avulla. Perinteisen yhdistystoiminnan rinnalle on kehitymässä 4. sektorin toimintaa.

	Kuntakeskuksen ulkopuoliset taajamat (YKR)	Kylät (YKR)	Pienkylät (YKR)
Enonkoski	0	2	2
Joroinen	1	4	6
Juva	0	4	8
Rantasalmi	0	4	4
Savonlinna	5	28	14
Sulkava	0	2	3
yhteensä	6	44	37

Taulukko 7. YKR-aluejaon mukaiset kylät

Kuva 3. Yhdistysten toimiala (Etelä-Savon YHES-tietopalvelu)

Alueella toimii Savonlinnan keskusta-alue mukaan lukien yhdistysrekisterin mukaan 1387 rekisteröityä yhdistystä. Etelä-Savon YHES-tietopalveluun on rekisteröitynyt toiminta-alueelta 625 yhdistystä, joiden toimialajakauma on esitetty yllä olevassa kuvassa 3.

Järvi-Suomen kylät ry eli Jäskey on Etelä-Savon kylien maakunnallinen yhteenliittymä, joka toimii maaseudun asukkaiden edunvalvojana ja alueen kylätoimikuntien ja kyläyhdistysten yhteistyöelimenä. Savonlinnan seudulla toimii Savonlinnan seudun Kolomonen ry ja Savonlinnan seudun kylät ry.

3.6. INFRASTRUKTUURI

Laajakaistan saatavuudessa on suuria paikallisia eroja, esimerkiksi nopeat kiinteät yhteydet kattavat Enonkoskella vain 4 % kodeista, ja Joroisissa sekä Juvalla yli puolet kodeista. Yli puolella alueen talouksista on mahdollisuus 10 Mbit/s, tai nopeampaan kiinteään laajakaistaan. Nopea, yli 30 Mbit/s kiinteä laajakaista on saatavilla keskimäärin noin kolmannekselle alueen kodeista. Alue on käytännössä 5G-kattavuuden ulkopuolella. 30 Mbit/s 4G kattaa lähes kaikki alueen taloukset, ja nopeampien 4G-verkkojen kattavuus on 2/3 alueen kodeista. Suurin osa nopeista verkkoyhteyksistä keskittyy Savonlinnan keskustaan.

Alueen tieverkostoa hallitsevat yksityistiet, joita on 85 % koko alueen tieverkoston pituudesta. Maanteitä on 13 %, ja loput 2 % ovat katuja. Etelä-Savon hajautunut asutusrakenne, vesistöjen runsaus sekä laajat puuraaka-aineen hankinta-alueet ovat yhdessä saaneet aikaiseksi maakuntaan tiheän tieverkon. Etelä-Savon maantieliikenteen rungon muodostavat valtatiet. Tieverkon pääyhteys on pohjoiseteläsuuntainen valtatie 5. Poikittaisyhteyksistä tärkeimmät ovat Savonlinnan kautta kulkeva valtatie 14, maakunnan pohjoisosassa sijaitseva valtatie 23 sekä itäpuolella valtatie 71. Valtatietä 5 on parannettu Juvalla saakka, valtatielle 14 on tehty kunnostamissuunnitelma. Tämän kunnostuksen toteutuessa infrastruktuuri tulee paranemaan. Savonlinnan rautatieyhteyden lisäksi Joroisten ja Rantasalmen kunnat läpäisee massatavarankuljetuksia palveleva rautatie. Aloitteita on tehty Parikkala-Joroisten välisen rautatien sähköistämiseksi, mikä parantaisi kiskoliikennettä. Tällä hetkellä yhteyttä Savonlinnasta länteen ei ole, koska Savonlinnassa ei ole siihen suuntaan vesistöjen ylittävää rautatiesiltaa. Alueen kuntien vesistöjen läpi kulkeva Saimaan syväväylä palvelee alueen kuljetustarpeita Savonlinnan ja Varkauden satamien kautta. Saimaan kanavan tämänhetkisen tilanteen vaikutusta vesistöalueeseen ei vielä pysty arvioimaan. Kunnostus on tällä hetkellä keskeytetty. Alueella on reittiliikennettä palveleva lentokenttä Savonlinnassa.

Kuva 4. Liikenteen pääväylät (Etelä-Savo Ennako, Asuminen ja liikenne)

Huomattavan pieni osa asukkaista asuu kannattavan joukkoliikenteen piirissä. Vuonna 2020 ainoastaan Savonlinnan keskustajamassa asuvilla oli enintään 2,5 km etäisyys rautatieasemalle. Yritysten työvoiman saatavuutta helpottaisi säännöllisen linja-autoliikenteen aamu- ja iltapäiväliikennevuorojen lisääminen esimerkiksi suuremmista taajamista Joroisiin, Juvalla ja Punkaharjulle. Kerimäeltä sen sijaan on arkisin kuta kuinkin toimivat joukkoliikennedytykset.

Etelä-Savossa käytetään talousvetenä pääasiallisesti pohjavettä. Savonlinnan kaupungissa on käytetty raakavetenä Haapaveden pintavettä, mutta tilanne on myös Savonlinnan osalta paranemassa ja pintaveden käyttö on vähenevässä. Uusia pohjavedenottoja ollaan ottamassa käyttöön. Pienimuotoista tekopohjavedenottoa on Juvalla sekä Enonkoskella. Pohjavedenottoja on alueella yhteensä 24. Pohjavesialueet ovat suurimmaksi osaksi todettu tilaltaan hyväksi. Kaikissa alueen pohjavesialueissa määrällinen tila on hyvä, kemiallisen tilan ollessa joissain riskitekijä. Pääasiallisina riskinä aiheuttavina tekijöinä huonossa tilassa olevilla alueilla voidaan pitää pilaantuneita maita, liikennettä ja pohjavesille haitallisia aineita käsittelevää yritystoimintaa. Pienellä määrällä haja-asutusalueen vesiosuuskunnista on omia pienpuhdistamoja ja vedenottoja, mutta määrä suhteutuu suurempiin laitoksiin. Jossain alueilla vesijohtoverkosto on huonohkossa kunnossa. Veden ominaiskäyttö on ollut vuonna 2020 noin neljänneksen valtakunnallista keskiarvoa pienempi, noin 160 litraa/asukas/vuorokausi.

4. KEHITTÄMISTARPEET

4.1. SWOT-ANALYYSI

SWOT-analyysi toteutettiin osallistavia menettelytapoja käyttäen keväällä 2021. Tarkempi kuvaus SWOT-analyysin toteutuksesta löytyy liitteestä 1. Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista.

VAHVUUDET

Luonto. Monipuolinen, puhdas luonto, vesistö saaristoinen. Luonto vahvuutena elinkeinoelämälle ja asukkaille. Turvallisuus, hiljaisuus.

Asenne. Savolainen lupsakka luonne, sosiaalisuus, kyläilykulttuuri. Ympäristötietoisuus nousussa.

Infra. Monipuoliset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet osittain. Asumisen edullisuus. Tietoliikenneyhteydet pääsääntöisesti kunnossa, valtateitä kunnostetaan.

Elinkeinorakenne, koulutus. Elinkeinot toimivat ympäristön kannalta kestävästi. Monipuolinen elinkeinorakenne. Kattava peruskoulu- ja lukioverkosto, ammattikoulutusta. **Yhteistyö.** Aktiivisia toimijoita, kuntien välinen yhteistyö. Yrittäjien tukitoimet. Pienissä paikoissa verkostoituminen helppoa. Nuorilla jonkin verran vaikuttamismahdollisuuksia.

Historia ja kulttuuri. Tunnettuja toimijoita, vahvat historialliset perinteet. Vahvuus matkailulle sekä vapaa-aikaan.

HEIKKOUEDET

Väestö. Negatiivinen väestönkehitys. Työvoiman kohtaamisongelma. Talkoisiin ja tapahtumiin ei riitä tekijöitä.

Saavutettavuus, infra. Joukkoliikenteen haasteet, pitkät välimatkat. Yhteisten tilojen ja harrastusmahdollisuuksien puute, varsinkin nuorille ja pienissä kunnissa. Infran heikko kunto, korjausvelka. Lentoliikenteen puutteet.

Asenne. Ympäristön hoidossa sanoista tekoihin pitkä matka. Kaavoihin kangistuminen, oman tekemisen vähättely, yhdessä tekemisten kynnykset.

Elinkeinot. Yksityisten ja julkisten palvelujen väheneminen. Omistajanvaihdosten haasteet. Veturiyritysten vähäisyys. Yritysyhteistyössä, palvelumuotoilussa ja palvelujen laadussa parannettavaa.

Koulutus. Koulutustarjonta ei vastaa elinkeinoelämän tarpeisiin. Ympäristökasvatuksen vähäinen määrä kouluissa. Ei korkeakoulutusmahdollisuutta.

Kehittämistoiminta. Kunnilla erilaiset panostukset kehittämistyöhön. Resurssien vähäisyys ympäristötoimiin.

Viestintä. Tiedonkulun ongelmat, viestintä ei kohtaa. Alueen huono tunnettavuus, tietoisuus palveluista heikkoa.

MAHDOLLISUUDET

Monipaikkaisuus. Osaavien, idearikkaiden ihmisten ottaminen mukaan kehittämistoimintaan. Etätöyöpaikoiden luonti.

Infra. Julkisten tilojen käyttäminen eri tarkoituksiin ja kohderyhmille. Edullisia tontteja tarjolla.

Luontomatkailu. Erä-, metsästys ja kalastusmatkailu. Saimaan hyödyntäminen. Matkailukeskittymien rakentaminen.

Kulttuuri. Tapahtumien yhdistäminen verkostoksi, kehittäminen, yhteismarkkinointi. Luovien alojen yrittäjyys.

Yrittäjyyden tukitoimet. Verkostoituminen, lupaprosessien nopeuttaminen, liiketilojen ja vuokrien kohtuullisuus.

Elinkeinotoimi. Erikoistunut puhdas elintarviketuotanto, käsityötaidon kaupallistaminen. Lähi- ja luomuruoka, järvikalan hyödyntäminen. Metsäteollisuuden tuotteiden ja lostusarvon nosto. Bio- ja kiertotalous, ympäristönhuolto. Innovaatioiden hyödyntäminen. Kehittämispansoksien hankinta alueen ulkopuolelta.

Yhteistyö. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen. Yhteistyö eri toimijoiden kesken, yli kunta- ja sektorirajojen. Järjestökalenteri. Nuorten kuuleminen organisoidummin.

UHAT

Ympäristön pilaantuminen. Kaivoshankkeet, vastuuton vesiliikenne. Luontoa ei oteta huomioon matkailun kehittämisessä. Monimuotoisuuden heikkeneminen, uudet pandemiat.

Elinkeinorakenteen haasteet. Palvelurakenne näivettyy, kärkiyritykset vähenevät.

Liikenne ja infra. Saavutettavuuden heikkeneminen, infran heikkenevä kunto. Verkkoyhteyksien epävarmuus. Yhteisiä kokoontumispaikkoja ei pystytä pitämään yllä.

Osaaminen. Osaamattomuus ympäristönsuojelussa. Ammatillisen koulutuksen väheneminen, koulutuspaikat eivät täyty.

Asenne. Ympäristönsuojelun tärkeyttä ei ymmärretä. Kauteus, tappiomieliä, vanhoilliset asenteet.

Kuntatalouden ongelmat. Verotulojen väheneminen, työpaikkojen katoaminen. Kiinteistöjen arvonkehitys. Kuntapäätöksenteon kriisiytyminen.

Väestö. Osaavan työvoiman saatavuus. Houkuttelevuus markkina-alueella vähenee. Sosiaalinen kestävyys, jakaminen yhteisöissä. Nuorten syrjäytyminen ja mielen-terveysongelmat.

4.2. JOHTOPÄÄTÖKSET

Miten vahvuuksia ja mahdollisuuksia hyödynnetään?

Alueen monipuolinen, puhdas luonto metsineen ja järvineen on vahvuus ja luo mahdollisuuksia niin elinkeinolle kuin asumiseen. Sisävesisaaristo eläimistöineen on monimuotoinen, ainutlaatuinen asumisen ja vapaa-ajan ympäristö. Luontomatkailun kehittyminen, erä-, metsästys- ja kalastusmatkailu oheispalveluineen tuovat lisätienestiä alueen yrittäjille. Nämä oheispalvelut palvelevat erityisesti alueella jo olevia ja suunnitteilla olevia matkailukeskittymiä, lisäten niiden houkuttelevuutta. Yhteistyö ja verkostoituminen ovat tässä avainasemassa. Saimaata tulisi hyödyntää entistä monipuolisemmin yhteismarkkinoinnissa ja alueen brändäyksessä.

Luonto on virkistäytymisen, rauhan ja turvallisuuden lähde. Alueen monipuoliset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet tulee turvata ja kehittää. Alueella on runsaasti monipaikkaisia asukkaita, joiden integroiminen kyläyhteisöjen toimintaan sekä ottaminen mukaan päätöksentekoon toisi alueella osaamista ja uudenlaisia verkostoja ja yhteistyömahdollisuuksia. Monipaikkaisuus ja etätömahdollisuuksien lisääntyminen luovat edellytyksiä monenlaisille kehittämistoimille. Tietoliikenneyhteydet ovat pääsääntöisesti kunnossa, mutta niiden laajentamiseen tulee panostaa jokaisella alueella. Myös perusinfra (teiden kunto, vesihuolto, pieninfrastrukturi) täytyy olla kunnossa sekä alueen asukkaiden että vapaa-ajan asukkaiden viihtyvyyden vuoksi, mutta myös varautumisen ja turvallisuuden takia. Ympäristötietoisuus on nousussa, mikä edesauttaa arjen ympäristötekojen toteuttamista. Nuorten kuuleminen organisoidummin sitouttaisi heidät paremmin seutuun. Osallisuuden kokemusta ja yhteistyötä tulee aktiivisesti lisätä toimijoiden kesken erilaisten toimenpiteiden kautta, kuten järjestöfoorumit ja -kalenterit.

Alueella on vahvat, historialliset perinteet ja maanlaajuisesti tunnettuja kulttuurikohteita ja tapahtumia. Tapahtumien yhteistyön kehittäminen, verkostoituminen ja yhteinen markkinointi edesauttavat tunnettuuden lisääntymistä ja toisaalta mahdollistavat myös paikallisten kylätapahtumien ja muiden pienempien tapahtumien näkyvyyden lisääntymisen. Kulttuuri on vahvuus sekä matkailulle että vapaa-ajan viettoon. Luovien alojen yrittäjyydelle on alueella hyvät mahdollisuudet.

Alueella on runsaasti tyhjille jääneitä tiloja, kuten vanhoja kyläkouluja. Tilojen muokkaaminen ja parantaminen monipuolisiksi kohtaamispaikoiksi eri ikä- ja kohderyhmien käyttöön (nuoret, monipaikka-asujat) lisää yhteisöllisyyttä ja luo mahdollisuuksia etätötekemiseen ja verkostoitumiseen. Tilojen kunnostaminen energiatehokkaiksi parantaa ja edesauttaa ympäristön ja ilmaston hyvinvointia.

Yhteistyön kehittäminen yli kuntarajojen ja yrittäjyyden tukitoimien kehittäminen varsinkin pienissä maaseutukunnissa on eriarvoisen tärkeää. Verkostoituminen pienillä paikkakunnilla on yleensä helppoa. Lupaprosessin nopeuttaminen (kaavoitus, maankäyttö) edistäisi yrittäjyyden kehittymistä. Tontit, liiketilat ja vuokrat ovat kohtuullisia, niitä tulisi markkinoida yhä aktiivisemmin.

Elinkeinot alueella toimivat jo nyt ympäristön kannalta kestävästi, mutta tähän asiaan tulee edelleen panostaa. Alueella on erikoistunutta, puhdasta elintarviketuotantoa. Yrittäjien välisen verkostoitumisen ja yhteismarkkinoinnin kautta lähijä ja luomuruoka sekä järvikalan hyödyntäminen saataisiin uudelle tasolle. Tulee panostaa metsäteollisuuden tuotteiden jalostusarvon nostoon, bio- ja kiertotalouteen sekä ympäristöhuoltoon. Kehittämispansokien hankinta ulkoa toisi alueelle kaivattuja resursseja. Alueella on hyvät perus- ja lukio-opiskelumahdollisuudet sekä joitain korkeamman asteen koulutusmahdollisuuksia (luonto- ja taidealojen koulutus sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk). Kehitymässä olevat etäopiskelumahdollisuudet vähentävät paikkariippuvuutta ja mahdollistavat korkea-asteen opinnot. Oppilaitosyhteistyötä tulisi kehittää, jotta yrityksille löytyisi osaavaa työvoimaa. Myös kehittämispuolella oppilaitoksilta löytyy opinnäytetyön tekijöitä ja osaavaa työvoimaa. Leader-toiminnan kannalta oppilaitosyhteistyötä tulee jatkossa kehittää systemaattisemmaksi, hyödyntämällä esimerkiksi oppisopimuksia, opinnäytetöiden tekijöitä ja harjoittelujaksosia. Myös yhteistyötä alueellisten kehittämisorganisaatioiden ja tutkimuslaitosten kanssa tulee kehittää.

Miten voitetaan heikkoudet ja torjutaan uhat

Väestön ikääntyminen ja väheneminen aiheuttavat haasteita palveluiden järjestämiseen, työvoiman saatavuuteen ja koko alueen elinvoimaisuudelle. Väestön väheneminen vaikuttaa myös ympäristönsuojeluun, talkoisiin ja tapahtumien järjestämiseen. Koulutusmahdollisuudet eivät täysin vastaa elinkeinoelämän, joten tilannetta tulisi parantaa tiivistämällä yhteistyötä yritysten, oppilaitosten ja viranomaisten kesken. Eri-laiset täsmä- ja yritysmaat koulutukset edesauttaisivat asiaa.

Ympäristön pilaantuminen, kaivoshankkeet ja vastuuton vesiliikenne ovat uhka luonnon hyvinvoinnille. Osaamista ja asenneilmapiiriä ympäristönsuojelussa tulee parantaa viestinnän ja kouluttamisen avulla. Alueen vesialueista merkittävä osa on Saimaan norpan asuinalueita ja se vaatii norpansuojelun ja kalastuksen yhteisvoimaa.

Suuren haasteen laajalla alueella luovat pitkät välimatkat ja joukkoliikenteen haasteet. Infran heikko kunto ja korjaus-velka vaikuttavat osaltaan alueen houkuttelevuuteen vapaa-ajan asukkaiden näkökulmasta. Digitaalisten sovellutusten kehittäminen mahdollistaisi uudenlaiset liikkumisen muodot ja kimppakyytien kehittymisen. Toimivat laajakaista- ja valokuituyhteydet ovat ehto älykkäiden kylien ja yhteisöjen kehittämiselle, innovaatioille sekä kansainväliselle verkostoitumiselle. Yhteistyö ja vaikuttaminen poliittisiin päättäjiin paikallisella ja valtakunnan tasolla on keino pyrkiä parantamaan asiaa. Verkkoyhteyksien paikoittainen epävarmuus heikentävät niin asukkaiden kuin vapaa-ajan asukkaiden etätö- ja opiskelumahdollisuuksia ja sitä kautta alueen pitovoimaa. Verkkoyhteyksien parantamiseen tulee vaikuttaa aktiivisesti, muun muassa rahoituksen suuntaamisella.

Yhteisten saavutettavien kokoontumispaikkojen häviäminen kyliltä ja harrastusmahdollisuuksien puute (varsinkin nuorilta) vaikuttaa negatiivisesti yhteisöllisyyteen. Tilojen muuttaminen käyttötarkoitukseltaan monipuolisiksi, energiatehokkaiksi kohtaamispaikoiksi lisäävät vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja edesauttavat verkostoitumista.

Julkisten palvelujen karsinta ja palvelujen (matkailu, ravintola, erikoisliikkeet) väheneminen alueelta vähentävät alueen veto- ja pitovoimaa. Yrittäjyyden tukitoimien kehittäminen, yritysyhteistyön lisääminen, palvelumuotoilu ja palvelujen laadun parantaminen mahdollistavat yrittäjyyden ja palvelujen säilymisen alueella. Yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tulee kehittää julkisia neuvontapalveluja varsinkin omistajanvaihdostilanteessa. Verkostoituminen veturiryttäjien ympärille voi parantaa ratkaisevasti pienten alihankkijayritysten toimintaedellytyksiä.

5. VALITUT KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET, TAVOITTEET JA NIIHIN LIITTYVÄT TOIMET

Dynaamisen verkostanalyysin ja SWOT-työskentelyn pohjalta tunnistettujen tekijöiden analysoinnin ja eteenpäin työstämisen myötä muodostui neljä Leader-toiminnan painopistettä, jotka ovat:

- Kestävät, älykkäät ja osallistavat yhteisöt
- Elinvoimainen ja kestävä elinkeinoelämä
- Hyvinvoiva luonto, ympäristö ja ilmasto
- Nuoret tulevaisuuden tekijöinä

Kuvaus näiden painopisteiden läpikäyntiin osallistavissa tulevaisuustyöpajoissa sekä nuorten osallistamisprosessi löytyy tarkemmin liitteestä 1. Kuvaus osallistavasta valmisteluprosessista.

Kaikissa painopisteissä otetaan huomioon kestävä kehitysosa-alueet: sosiaalinen, ekologinen, kulttuurinen ja taloudellinen kestävyys. Valintakriteereissä sekä hankkeiden pisteytyksessä otetaan huomioon lisäksi seuraavat keskeiset asiat: osaamisen kehittäminen, yhteistyö ja verkostoituminen, älykkäät ratkaisut ja digitalisaation edistäminen, monipaikkaisuus ja innovatiivisuus.

5.1. KESTÄVÄT, ÄLYKKÄÄT JA OSALLISTAVAT YHTEISÖT

Älykäs, osallistava ja kestävä yhteisö muodostuu ihmisistä, jotka tuntevat olevansa osana yhteisöä, etsivät uusia toimintatapoja ja toimivat kestävästi. Leader-toiminnalla aktivoidaan yhteisöjä kehittämään omaa aluettaan huomioiden kaikki ikäryhmät. Aktiivinen tiedottaminen ja viestintä on erityisen tärkeässä asemassa asioiden eteenpäin viemisessä. Talkootyöllä ja asenneilmapiirillä on suuri merkitys yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemisessa.

Leader-toiminnalla tuetaan kohtaamispaikkojen ja yhteisten tilojen käyttöasteen nostoa, esteettömyyttä ja käyttökustannusten pienentämistä älykkäillä energiaratkaisuilla. Paikallisten palvelujen kehittämistä tuetaan, kolmas (ja mahdollisesti neljäs) sektori huomioon ottaen. Monipaikka-asukkaat ovat keskeinen voimavara. Alustatalous laajenee, välinevuokrausta ja lainausjärjestelmää kehitetään. Digitalisaation edistäminen on yksi osa yhteisön älykkäitä ratkaisuja.

Kyliä, yhteisöjen ja alueiden välistä yhteistyötä, vuorovaikutusta ja osaamisen (markkinointi, digitalisaatio, ympäristöosaaminen) kehittämistä tuetaan, huomioiden myös sosiaaliset yritykset ja kolmannen sektorin toimijat. Leader tukee huoltovarmuuteen ja varautumiseen liittyviä hankkeita. Perusinfrastruktuurin (vesihuollon, internet-yhteyksien, tiestön) on oltava kunnossa, jotta ihmisillä on mahdollisuus elää ja asua maaseudulla.

Vapaa-ajan monipuoliset toiminnot ja harrastusmahdollisuudet paitsi edistävät ihmisten hyvinvointia, myös juurruttavat hänet yhteisön jäseneksi. Leader-toiminnalla tuetaan kulttuurihistorian, kotiseudun ja paikallisuuden esille nostamista ja edesautetaan paikallisidentiteetin ja -ylpeyden rakentamista. Tässäkin osa-alueessa toimijoiden välinen yhteistyö, viestintä ja markkinointi ovat avainasemassa. Vapaa-ajan asukkaiden ja kausityöntekijöiden uudenlainen osallistaminen integroivat heidät paremmin paikallisyhteisöön.

Leader-toiminnalla edistetään kulttuuri-, liikunta- ja muiden harrastusmahdollisuuksien kehittämistä, yhteistyötä, verkostoitumista ja vastuullista toimintaa. Resursseja yhdistetään kehittämällä yhteistyöverkostoja ja yhteismarkkinointia. Reittien (kävely, pyöräily, hiihto jne.) kehittäminen, rakentaminen ja ylläpito luovat puitteet harrastamiseen. Alueella kehitetään uudenlaisia älykkäitä liikkumisen muotoja, kuten kimpapakyytejä ja palvelujen liikkumista kylille.

SavonLuotsi Leader ry:n rooli tässä painopisteessä ei ole vain rahoittajana, vaan myös aloitteen tekijänä, verkostoijana ja mahdollistajana. Toimimme alueen asukkaiden ja yhdistysten hyväksi verkoston muiden toimijoiden (Kolomonen, Jäsky, kunnat) kanssa tiiviissä vuorovaikutuksessa. Pienhankkeet ovat tässä painopisteessä yhtenä mahdollisuutena.

PAINOPISTE: Kestävät älykkäät ja osallistavat yhteisöt	MITTARI	MÄÄRÄLLINEN TAVOITE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tiloja tehokkaasti käytävä, aktiivinen (kylä)yhteisö 2. Aktiivisuuden ylläpito yhteisöissä, yhteisöllisyys 3. Kulttuurin, palvelujen ja vapaa-ajan toimien kehittäminen 	Rahoitettuja hankkeita	80 kpl
	Älykkäät kylät -strategioita tai niihin liittyviä toimenpiteitä	Älykkäät kylät strategioita 5 kpl, niihin liittyviä toimenpiteitä 15 kpl
	Vastikkeettoman työn määrä	100 000 tuntia
	Toteutettuja pienhankkeita	50 kpl
	Yhteistyöverkoston kanssa toteutetut tapahtumat	15 kpl
	Hankkeet yhteistyössä toisten toimijoiden kanssa	2 kpl
	Uusia yhteistyökumppaneita	2 kpl

5.1.1. TILOJA TEHOKKAASTI KÄYTTÄVÄ, AKTIIVINEN (KYLÄ)YHTEISÖ

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Monipalvelupisteiden, yhteisten saavutettavien kohtaamispaikkojen kehittäminen ● Alustatalous: Välinevuokrauksen ja lainausjärjestelmän kehittäminen ● Esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen 	<p>Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Tyhjillään olevien tilojen hyödyntäminen (vanhat kyläkoulut, liikehuoneistot) eri toimijoiden käyttöön ● Yhteisten tilojen energiatehokkuuden lisääminen: ekologinen kestävyys ● Tilojen varustaminen uutta yritystoimintaa suunnitteleville sekä monipaikka-asukkaille ja etätyöläisille ● Alustatalous: välinevuokrauksen ja lainausjärjestelmien kehittäminen: digitalisaatio, järjestelmän luonti / toimintatavat, palvelukartta, välinehuollon suunnittelu ● Esteettömien, saavutettavien tilojen kartoitus ja tilojen muuttaminen esteettömiksi ● Tutustuminen kansainvälisiin hyviin käytäntöihin, benchmarking
--	---

5.1.2. AKTIIVISUUDEN YLLÄPITO YHTEISÖISSÄ, YHTEISÖLLISYYS

Tavoitteet:

- Yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen
- Eri ikäisten yhdessä tekemisen edistäminen
- Verkostomaisen toiminnan kehittäminen
- Turvallisuuden parantaminen

Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Yhteisöllisyyden, yhteistyön ja osallisuuden sekä kotouttamisen edistäminen, mukaan lukien vapaa-ajan asukkaat ja kausityövoima (pop-up tapahtumat, kyläkävelyt)
- Saaristoyhteisöjen elinvoimaisuuden ja vuorovaikutuksen edistäminen
- Palvelujen kehittäminen ikääntyvän väestön tarpeisiin
- Kylä - ja yhdistystoiminnan osaamisen (viestintä, digitalisaatio, ympäristötietoisuus, älykkäät toimintamallit) kehittäminen ja jalkauttaminen
- Nuorten ja ikäihmisten vuorovaikutuksen edistäminen (perinnetiedon jakaminen, digitaitojen neuvonta)
- Huoltovarmuuden ja varautumisen parantaminen

5.1.3. KULTTUURIN, PALVELUJEN JA VAPAA-AJAN TOIMIEN KEHITTÄMINEN

Tavoitteet:

- Tilojen ja infrastruktuurin parantaminen
- Fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin edistäminen
- Olemassa olevien parhaiden toimintamallien jakaminen, uusien kehittäminen
- Jakamistalouden kehittäminen

Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Kulttuurille, taiteelle, liikunnalle ja yhteisölliselle toiminnalle soveltuvien tilojen rakentaminen, kunnostus ja varustelu. Kuvataiteen ja ympäristötaiteen kytkeminen rakennus- ja kunnostushankkeisiin
- Reitistöjen ja reitistöverkostojen sekä ulkoliikuntapaikkojen rakentaminen ja ylläpito, digitalisaation hyödyntäminen. Elämyksellisen ja informatiivisen sisällön luominen reittien varrelle
- Kulttuurihistorian ja kotiseudun esille nostaminen, kulttuuri paikallisidentiteetin ja paikallisympäristön rakentajana. Ympäristöperinteen tunnettuuden lisääminen: paikalliset omat perinteet, kädentaidot ja ruokaperinne
- Tapahtumien ja yhteistyöverkostojen kehittäminen tapahtumatuotannossa sekä markkinoinnissa
- Lähialueen palvelutarjonnan hyödyntäminen, paikallisten palvelujen näkyvyys
- Luonto- ja kulttuuripalveluiden välisen toiminnan kehittäminen, luontoon yhdistetyt taide- ja kulttuuritapahtumat, huomioiden alueen ainutlaatuinen järvi- ja metsäluonto
- Palvelualustojen kehittäminen sekä yhteiskäytössä olevien harrastusvälineiden hankinta
- Harrasteliikkumisen kehittäminen kimpakyytien ja harrastustoiminnan ajoittamisen sekä uudenlaisten, älykkäiden liikennemuotojen avulla
- Tutustuminen kansainvälisiin hyviin käytäntöihin ja taitoihin, benchmarking

5.2. ELINVOIMAINEN JA KESTÄVÄ ELINKEINOELÄMÄ

Elinvoimaiset yritykset ja osaava työvoima ovat ensiarvoisen tärkeitä alueen menestymisen kannalta. Elinkeinoelämän tulee olla niin taloudellisesti, ekologisesti kuin sosiaalisesti kestävä. Leader-toiminnan avulla tuemme yrittäjyyden alkutaivalta, omistajanvaihdoksia ja nuoria yrittäjiä. Myös osa-aikaisen yrittäjyyden tukeminen sekä erilaiset yrittäjyyskokeilut ovat toimintamme painopisteitä. Tuemme yritysten kehittymistä ja kasvua sekä toimimme rinnalla kulkijoina.

Yritysten tukena toimii laaja yritysneuvojaverkoston, jonka keskeisenä tehtävänä on yritystoiminnan edistäminen, yrittäjyyden tukeminen sekä kontaktien luominen. Leader-ryhmänä toimimme aktiivisesti alueemme yritysneuvojaverkoston koordinaattorina, tukien näin yritystoiminnan edellytyksiä muutoinkin kuin rahoituksen kautta.

Yritysten investointituet toimivat kehittymisen ja kasvun mahdollistajana. Tukirahastojen tulee kohdata alueen tarpeet. Yrittäjät tarvitsevat rahoitus- ja tukiasioissa asiantuntevaa ja ajantasaista neuvontaa. Toimivat digitaaliset yhteydet sekä liikenneyhetydet ovat liiketoiminnalle elinehto. Monet yleishyödyllisen infrastruktuurin osa-alueet hyödyntävät myös elinkeinoelämää, kuten reitistöt, uima- ja rantautumispaikat ja nähtävyydet matkailua.

Yritysten välistä yhteistyötä kehitetään ei vain rahoittamalla vaan myös verkostoimalla yrittäjiä yli kunta- ja toimialarajojen. Näihin keinoihin ovat muun muassa yritysryhmähankkeet ja elinkeinoelämää tukevat kehittämishankkeet.

Leader-toiminnalla tuemme mikroyrittäjiä eri sektoreilla ja huomioimme myös tulevaisuuden toimialat sekä alueen erityispiirteet: IT-ala, käsityöläisyrittäjyys, hoiva-ala ja sote, Green Care, palveluliiketoiminta sekä saaristoelinkeinot. Matkailun merkitys alueella on vahvaa, ja edistämme luonto- ja erämatkailua sekä historiaan ja alueen perinteisiin nojaavaa kulttuurimatkailua. Tärkeä osa-alue on myös sisältötarjonnan kehittäminen (tapahtumat, ohjelmalvelut). Luonnon tuotteiden kuten villiruoan, sienestyksen ja marjastuksen, merkitys tulee kasvamaan.

PAINOPISTE: Elinvoimainen ja kestävä elinkeinoelämä	MITTARI	MÄÄRÄLLINEN TAVOITE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Yritysten tukeminen – yrittäjäpolut 2. Tulevaisuuden toimialat, yritysten välinen yhteistyö 	Rahoitetut elinkeinoelämään liittyvät kehittämishankkeet (yhteistyöhankkeet, yritysryhmät, yleishyödylliset kehittämishankkeet)	10 kpl
	Rahoitetut yritysten käynnistämisen- ja kehittämisavustukset	50 kpl
	Rahoitetut yritysten investointituet	60 kpl
	Syntyneitä työpaikkoja	60 kpl
	Tuettujen yritysten määrä – joista uusia yrityksiä	90 kpl 40 kpl
	Älykkäät kylät -strategioita tai niihin liittyviä toimenpiteitä	Älykkäät kylät -strategiat 1 kpl, niihin liittyviä toimenpiteitä 4 kpl
	Yhdessä yritysneuvojaverkoston kanssa toteutetut tapaamiset	20 kpl

5.2.1. YRITYSTEN TUKEMINEN – YRITTÄJÄPOLUT

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Yritystoiminnan edistäminen ● Erilaisten tukirahastojen parempi tunnettavuus ● Yritysneuvojen osaamisen kehittäminen 	<p>Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Yrittäjyyden kokeilemisen edistäminen ● Uuden, myös osa-aikaisen, yritystoiminnan aloittamisen tukeminen ● Omistajanvaihdoksien edesauttaminen ja tukeminen ● Monipaikkaisen työn / monipaikkayrittäjyyden tukeminen; palvelut monipaikkaisten ja etätöyläisten viihtyisyyden ja tuottavuuden lisäämiseksi. ● Yritysten investointituet kehittymisen ja kasvun mahdollistajana ● Monialaisten mautilojen innovatiiviset kokeilut ja kehittäminen ● Rahoitusmahdollisuuksien kartoittaminen yrittäjän apuna ● Alueellisen yritysneuvojaverkoston laajentaminen SavonLuotsi Leader ry:n alueelle, toiminnan kehittäminen ● Yritysneuvojen oman oppimisen systemaattinen kehittäminen (mm. koulutukset ja verkostotyöhön osallistuminen)
--	---

5.2.2. TULEVAISUUDEN TOIMIALAT JA YRITYSTEN YHTEISTYÖ

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yritysyhteistyön edistäminen • Eri alojen yrittäjien yhteistyön kehittäminen maaseudulla • Nuoren polven luomat uudet työpaikat • Uusien logististen ratkaisujen kehittäminen • Uusien liike-toiminta- ja ansaintamallien kehittäminen 	<p>Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sosiaalisen ja kolmannen sektorin yritystoiminnan kehittäminen (palvelut kylille, kyläosuuskunnat) • Yrittäjien osaamisen edistäminen (markkinointi, digitalisaatio, palvelumuotoilu jne.) • Yritysyhteistyön edistäminen, kehittämishankkeiden rahoittaminen (benchmarkkaus, tutustumismatkat, yritysvierailut, markkinoinnin ja viestinnän kehittäminen, yhteiset messuosallistumiset) • Yritysrühmähankkeet työkaluna verkostoitumiselle, kunnan elinkeinopalvelu tai kehittämissorganisaatiot teknisenä veturina • Etätyöpisteiden ja monipalvelupisteiden edistäminen. Kylätalohub -residenssitoiminta, potentiaalisten kylätalo-hub paikkojen kartoitus, rahoitusmalleja kylätalojen syntymiseen • Edistetään tekijöitä yhdistävien osuuskuntien ja muiden yhteen tuovien toimintamallien syntymistä • Paikallisen energiantuotannon, esim. energiantuotanto-osuuskuntien, tukeminen • Luonnontuotetalouden edistäminen: koulutus, keruu, jalostus, kuljetus, jakelu • Lähi- ja luomuruuan tuotannon ja käytön edistäminen: järvikala, REKO-lähipuokarengas, tuottajayhteistyö • Luontomatkailun, kulttuurimatkailun ja historiaan perustuvan kulttuurimatkailun edistäminen. Sisältötarjonnan kehittäminen (tapahtumat, ohjelmapalvelut) • Oppilaitosyhteistyö nuorten yritysneuvonnassa, tavoitteena opiskelijaosuuskuntien kehittäminen • Mahdollistetaan osallisuus paikallisiin verkostoihin myös nuorille • Erialaisten kuljetusten yhdistelyn edistäminen • Uusien ekosysteemeihin liittyvien, liiketoimintamallien kehittäminen (biokaasu, ruokahuolto) • Yhteistyön lisääminen alan koulutustahojen kanssa. Yliopistot ja tutkimuslaitokset tiiviisti mukaan verkostoihin: tutkimuksesta liiketoimintaan • Saaristoelinkeinon edistäminen
--	---

5.3. HYVINVOIVA LUONTO, YMPÄRISTÖ JA ILMASTO

Yksi suurimmista globaaleista haasteista on ilmastomuutoksen hillitseminen ja luontokadon pysäyttäminen. Näihin haasteisiin täytyy pyrkiä vastamaan myös paikallisesti. Ympäristötietoisuutta ja -kasvatusta lisäämällä pystytään vaikuttamaan asumisen, liikkumisen ja tuotannon valintoihin, jotta niistä tulisi hiilineutraaleja, vähäpäästöisiä ja omavaraisia.

Luonnon monimuotoisuutta voidaan edistää monin eri keinoin. Arjen, kuluttajien ja yhteisöjen ympäristötekoja ovat esimerkiksi niittyjen ja kosteikkojen ennallistaminen, vieraslajien poisto ja pölyttäjien elinympäristön parantaminen. Alueella huomioon otettavaa on myös arvokkaan vesiympäristön suojeleminen, kuten Saimaannorppa, kalasääski ja uhanlaiset vaelluskalat. Tässä tehdään tiivistä yhteistyötä Itä-Suomen Kalaleaderin kanssa.

Ympäristön hyvinvoinnin varmistaminen on entistä tärkeämpää myös elinkeinoelämälle, mutta toisaalta ekologinen ajattelu luo mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle. Alueella on yritystoiminnan mahdollisuuksia muun muassa uudestuvien polttoaineiden kehittämiseen, metsästä saatavien puutuotteiden jalostukseen sekä uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen. Vesistö, luonto ja upeat maisemat luovat mahdollisuuksia luonto-, erä-, metsästys- ja kalastusmatkailun kehittämiseen.

PAINOPISTE:	MITTARI	MÄÄRÄLLINEN TAVOITE
Hyvinvoiva luonto, ympäristö ja ilmasto	Rahoitetut hankkeet liittyen ympäristö- ja ilmastotoimiin	15 kpl
1. Ympäristön ja luonnon hyvinvointi	Älykkäät kylät -strategioita tai niihin liittyviä toimenpiteitä	Älykkäät kylät -strategioita 1 kpl, niihin liittyviä toimenpiteitä 4 kpl
2. Ympäristö ja luonto hyvinvoinnin lähteenä	Vastikkeettoman työn määrä	20 000 tuntia
3. Ympäristö ja luonto elinkeinona	Toteutettuja pienhankkeita	20 kpl
	Uusia yhteistyökumppaneita	2 kpl

5.3.1. YMPÄRISTÖN JA LUONNON HYVINVOINTI

Tavoitteet:

- Ympäristötietoisuuden lisääminen
- Ilmastoviisaat investoinnit
- Arjen ympäristöteot

Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Oman ympäristön arvon tunnistaminen, ymmärtäminen ja vaaliminen
- Ympäristökasvatuksen ja vastuullisuuden edistäminen yhdessä oppilaitosten kanssa
- Vastuullisen toiminnan edistäminen yritystoiminnassa
- Selvitykset ja suunnitelmat ympäristön tilaan ja sen parantamiseen liittyen
- Investoinnit, jotka tähtäävät energiaviisaisiin ratkaisuihin
- Investoinnit jäte- ja vesihuollon parantamiseen ja kierrätyksen kehittämiseen
- Investoinnit vähäpäästöiseen, ympäristöystävälliseen teknologiaan
- Arjen ympäristöteot kuten vieraslajien poistot, niittyjen ennallistaminen, monimuotoisuuden edistäminen
- Vesistöjen laadun ylläpitäminen ja parantaminen ja vesistöjen monikäytön edistäminen
- Purokunnostukset sekä selvitykset niiden toteuttamiseen liittyen
- Tutustuminen kansainvälisiin hyviin käytäntöihin, benchmarking

5.3.2. YMPÄRISTÖ JA LUONTO HYVINVOINNIN LÄHTEENÄ

Tavoitteet:

- Luonnon hyvinvointia edistävien vaikutusten hyödyntäminen
- Reitistöjen ja niiden saavutettavuuden parantaminen
- Kulttuurin ja luontopalveluiden yhdistäminen

Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Yleisten tilojen (päiväkodit, koulut, hoitokodit) pihapiirien monimuotoistaminen
- Luontolähtöisten menetelmien (Green Care) hyödyntäminen, luontolähtöinen hyvinvoinnin edistäminen ja osallisuuden kokeminen
- Marjastamisen, sienestämisen, kalastamisen ja muu luonnon virkistyskäytön edistäminen
- Permakulttuurin edistäminen
- Reitistöjen koostaminen kokonaisuuksiksi, sisältäen markkinoinnin, viestinnän ja digitalisoinnin
- Monipuolisten reitistöjen (retkeily, pyöräily, melonta) saavutettavuuden, esteettömyyden ja ekologisen kestävyuden kehittäminen ja niihin liittyvät investoinnit
- Luonto- ja kulttuuripalveluita sekä taidealan toimijoita yhteen kokoavat tapahtumat, jotka pohjautuvat kulttuuriperintöön tai luontokokemuksiin

5.3.3. YMPÄRISTÖ JA LUONTO ELINKEINONA

Tavoitteet:

- Kestävien ravintuottamistapojen edistäminen
- Elämyksellisten elinkeinojen kehittäminen
- Paikallisen biotalouden edistäminen
- Luontomatkailun tuotteistaminen

Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Paikallisen kalan käytön edistäminen, kalankäsittelyn kurssit, pyydysten ja ruuanvalmistuksen kurssit, reseptiikan kehittäminen, jalkauttaminen julkiselle sektorille; yhteistyössä Itä-Suomen Kalaleaderin kanssa
- Lähiruoan tuotannon ja jakelun kehittäminen, hajautettu- ja pientuotanto
- Innovatiiviset, uudet tuotteet luonnosta kuten luonnonkosmetiikka ja villiyrtytien hyödyntäminen
- Yritysten osaamisen edistäminen, tiedon lisääminen: ympäristö- ja ilmastotoimet yrityksen liiketoiminnan kehittymisessä
- Biotalous edistäminen ja kehittäminen; polttoaineet, metsästä saatavien puutuotteiden jalostus, uusiutuva energia, uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntäminen, biopohjaiset tuotteet
- Luontomatkailun tuotteistaminen ja oheistoimintojen kehittäminen: erä- ja kalastusmatkailu, lähi-, villi- ja luomuruoka, järvikalojen hyödyntäminen

5.4. NUORET TULEVAISUUDEN TEKIJÖINÄ

Nuorisokoordinaattori selvitti nuorten näkökulmia alueeseen ja siellä viihtyvyyteen sekä osallisuusmahdollisuuksiin liittyen, niin henkilökohtaisissa tapaamisissa kuin kyselyin. Nuoret ovat ylpeitä alueen luonnosta ja maisemista sekä rauhasta. Hyviksi ja riittäviksi koettiin liikuntatilat, harrastusmahdollisuudet sekä uusien asioiden oppimisen mahdollisuuden. Myös digitaitojen kehittämiseen, yrittäjyyden ja työelämätaitojen edistämiseen sekä nuorten ympäristöosaamisen kehittämiseen on nuorten mielestä hyvät mahdollisuudet.

Suurimmat haasteet liittyvät julkisen liikenteen ja nuorille sopivien kulkuyhteyksien olemattomuuteen. Haasteeksi koettiin myös syrjäisemmillä kylillä olevat vähäiset palvelut, nuoriso- ja kokoontumistilojen niukkuus ja niiden sopimattomat aukioloajat sekä harrastusmahdollisuuksien suppeus.

Nuoret toivoivat mahdollisuuksia kokeilla erilaisia harrastuksia, perinteisimpien lisäksi. Myös nuorten koulutus- ja työllistymismahdollisuuksien puute saivat kritiikkiä. Yhteisölliset, edulliset ja ikärajattomat tapahtumat yhdistäisivät nuoria ja saisivat heidät osallisiksi yhteisön toimintaan.

Nuoret toivoivat lisää vaikutusmahdollisuuksia oman paikkakuntansa kehittämiseen, sekä yhteistyöhön päättäjien ja muiden toimijoiden kanssa. Myös mielenterveyden ongelmat ovat nuorilla huolestuttavan korkealla tasolla. Keskusteluissa nuoret kaipasivat lisää ihmisiä, jotka toteuttavat ja auttavat heitä toteuttamaan projekteja heidän hyväkseen.

PAINOPISTE: Nuoret tulevaisuuden tekijöinä	
MITTARI	MÄÄRÄLLINEN TAVOITE
Rahoitettuja nuorten aktiivisuuden lisäämiseen tähtääviä hankkeita	6 kpl
Älykkäät kylät -strategioita tai niihin liittyviä toimenpiteitä	Älykkäät kylät -strategioita 1 kpl, niihin liittyviä toimenpiteitä 1 kpl
Vastikkeettoman työn määrä	5 000 tuntia
Toteutettuja pienhankkeita	20 kpl
Rahoitettuja NuorisoLeader -hankkeita (oma rahoitus)	25 kpl
Hankkeet yhteistyössä toisten toimijoiden kanssa	2 kpl
Uusia yhteistyökumppaneita	2 kpl

Tavoitteet:

- Nuorten aktiivisuus osallistua yhteisiin asioihin lisääntyä
- Nuorten vaikuttamismahdollisuudet lisääntyvät
- Nuorten sosiaalisen tarpeen tyydyttäminen
- Nuorten kansainvälistymisen edistäminen

Aktivoitavia ja rahoitettavia toimenpiteitä ovat esimerkiksi:

- Nuorten kokoontumistilojen järjestäminen ja varustaminen
- Harrastusmahdollisuuksien järjestäminen ja monipuolistaminen
- Nuorten itsensä organisoimien ja järjestämien tapahtumien tukeminen
- Nuorten työllisyyden edistäminen yhteistyöverkoston kanssa
- Nuorten tarpeiden ja toiveiden kuuleminen
- Saavutettavuuden parantaminen, uusia palveluja ja liikennemuotoja kehittäen

6. RAHOITUSSUUNNITELMA

SavonLuotsi Leader ry:n EU:n maaseuturahaston CAP-rahoitus rahoituskaudelle 2023–2027 on esitetty alla olevassa taulukossa 7. Kokonaisrahoituskehys on 8 090 000 euroa, josta julkisen rahoituksen (EU + valtio + kunnat) osuus on 5 258 500 euroa alla olevan taulukon mukaisesti. Yksityisen rahoituksen tavoite on 35 % kokonaisrahoituksesta eli 2 831 500 euroa.

LEADER-KUNTARAHALASKELMA OHJELMAKAUDELLE 2023–2027:

Kunta	6,98 €	RAHOITUSOSUUS 6,98 € / ASUKAS / VUOSI; MMM:n päätöksen mukaan					
	Asukasmäärä 31.12.2020 *)	€/2023	€/2024	€/2025	€/2026	€/2027	Yhteensä
Joroinen	4732	33 040	33 040	33 040	33 040	33 040	165 200
Juvan	6069	42 375	42 375	42 375	42 375	42 375	211 876
Rantasalmi	3384	23 628	23 628	23 628	23 628	23 628	118 140
Sulkava	2462	17 190	17 190	17 190	17 190	17 190	85 951
Enonkoski	1343	9 377	9 377	9 377	9 377	9 377	46 886
Savonlinnan maaseutalueet	12 135	84 729	84 729	84 729	84 729	84 729	423 647
Yhteensä	30 125	210 340	210 340	210 340	210 340	210 340	1 051 700

Rahoitustaulukko		€/2023	€/2024	€/2025	€/2026	€/2027	Rahoitus- osuus %
Euroopan unioni (43 % julkisesta tuesta)	2 261 155	452 231	452 231	452 231	452 231	452 231	28
Valtio (37 % julkisesta tuesta)	1 945 645	389 129	389 129	389 129	389 129	389 129	24
Kunnat (20 % julkisesta tuesta)	1 051 700	210 340	210 340	210 340	210 340	210 340	13
Yksityinen rahoitus (tavoite)	2 831 500	566 300	566 300	566 300	566 300	566 300	35
Rahoitus yhteensä:	8 090 000	1 618 000	1 618 000	1 618 000	1 618 000	1 618 000	100
- josta julkinen:	5 258 500	1 051 700	1 051 700	1 051 700	1 051 700	1 051 700	65

*) Lähde: Alueluokitus: SYKE. Väestö: © YKR/SYKE ja TK 2020. KUNNAT. 1.1.2020 kuntarajat

Taulukko 7. Leader-rahoituslaskelma CAP-rahoituskaudelle 2023–2027

SavonLuotsi Leader ry:n EU:n maaseuturahaston CAP-rahoitus strategiaa toteuttaviin toimiin rahoituskaudelle 2023–2027 on esitetty alla olevassa taulukossa 8.

HAETTAVA CAP-RAHOITUS KEHITTÄMISSTRATEGIAA TOTEUTTAVIIN TOIMIIN:

Painopiste	EU (43 %)	Valtio (37%)	Kunnat (20%)	Julkinen rahoitus yhteensä	Painopisteen %-osuus myöntövaltuudesta
Kestävät, älykkäät ja osallistavat yhteisöt	728 420	626 780	338 800	1 694 000	40 %
Elinvoimainen ja kestävä elinkeinoelämä	637 368	548 433	296 450	1 482 250	35 %
Hyvinvoiva luonto, ympäristö ja ilmasto	273 158	235 043	127 050	635 250	15 %
Nuoret tulevaisuuden tekijöinä**	182 105	156 695	84 700	423 500	10 %
Strategiaa toteuttavat toimet yhteensä	1 821 050	1 566 950	847 000	4 235 000	100 %
Toimintaraha*	440 105	378 695	204 700	1 023 500	
Yhteensä	2 261 155	1 945 645	1 051 700	5 258 500	

* Toimintaraha on 19,46 % julkisesta kokonaisrahoituksesta.

** Nuorten toimenpiteitä rahoitetaan myös CAP-rahoituksen ulkopuolisella, omalla NuorsioLeader-rahoituksella

Taulukko 8. CAP-rahoituksen jakautuminen painopisteittäin sekä toimintaraha

7. TOIMEENPANON KUVAUS

7.1. HALLINTO

Rajupusu Leader ry ja Piällysmies ry yhdistyvät vuoden 2023 alussa. Uuden yhdistyksen nimi on SavonLuotsi Leader ry. Sääntöjen mukaan yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu syyskokouksessa valitut vähintään 9 ja enintään 15 varsinaista jäsentä sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. Hallituksen jäsenet pyritään valitsemaan tasapuolisesti toiminta-alueen yksityisten asukkaiden, yhdistysten ja yritysten sekä julkisen tahon piiristä. Jokaisen jäsenkunnan alueelta pyritään valitsemaan vähintään yksi edustaja. Hallituksen jäsenet valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan siten, että vuosittain puolet jäsenistä on erovuorossa. Hallituksen jäsenen ja varajäsenen yhtäjaksoinen hallituksessa oloaika rajataan enintään kuuteen vuoteen. Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä keskuudestaan tai ulkopuolelta sihteerin ja muut tarvittavat toimihenkilöt. Puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan kahdeksi (2) vuodeksi kerrallaan. Toiminnan riskeiltä suojautumista varten on hallituksella ja työntekijöillä toiminnanvastuuvakuutus. Toiminnan riskeiltä suojaa vakaa taloudellinen tilanne ja kertynyt oma pääoma. Toimintojen yhdistyessä tilanne entisestään parantuu.

Ryhmien yhdistyessä rahoituksellinen riski toimintarahaan riittävyteen liittyen pienenee henkilöstökulujen pienentyessä. Toisaalta ryhmäkohtainen riski poikkeustilanteissa pienenee, koska henkilöstömäärä toimintaryhmää kohti kasvaa. Tämä mahdollistaa joustavat sijaistamisjärjestelyt ja työn tehokkaan kierron. Työntekijöitä SavonLuotsi Leader ry:llä on yhteensä 3 henkilöä (toiminnanjohtaja, 2 hankeneuvojaa). Toiminnanjohtajalla on kokemusta Leader-toiminnanjohtajan tehtävistä, taloushallinnosta ja organisoinnista. Hankeneuvojilla on usean vuoden kokemus hanke- ja yritysneuvonnasta, Leader-toiminnasta, viestinnästä ja verkostotyöstä. Toimihenkilöiden aluetuntemus on monipuolista. Kirjanpito ja palkanlaskenta hankitaan ostopalveluna. Toimintaryhmä hallinnoi Itä-Suomen Kalaleaderin toimintaa. Jäsenmaksutuloa kertyy lähes 10 000 euroa vuodessa, mikä mahdollistaa myös omien hankkeiden hakemisen muista rahastoista.

7.2. AKTIVOINTI

Toimintaryhmän henkilöstö jalkautuu ahkerasti alueelle. Varsinkin uuden kauden alkaessa viestiminen on ensiarvoisen tärkeää. Hallituksen jäsenet viestivät aktiivisesti omissa verkostoissaan Leader-toiminnan tarjoamista mahdollisuuksista. Säännöllisin väliajoin pidetään pop-up-toimistoja kiertäen kaikissa kunnissa. Eri toimijoiden resurssit yhdistetään ja järjestetään tapaamisia, joissa kerrotaan eri organisaatioiden (ELY, Uusyrityskeskus, Leader, TE-toimisto jne.) tarjoamista rahoitus- ja tukimahdollisuuksista. Hyödynnetään digitaalisia kanavia verkostotapaamisiin. Osallistutaan seudulla tapahtuviin kesä- ja muihin yleisötapahtumiin. Kohdataan ihmiset siellä, missä he muutoinkin ovat. Tapahtumissa ja tapaamisissa kerrotaan sekä Leader-toiminnasta että sen tarjoamista mahdollisuuksista.

Osallistutaan muiden järjestämiin (Järvi-Suomen kylät ry:n ja Savonlinnan kylät ry:n kyläillat, Savonlinnan Seudun Kolomonen ry:n järjestötapaamiset, kuntien vapaa- ja sivistystoimien järjestämät yhdistystapaamiset) tapahtumiin aktiivisesti kertomaan toiminnastamme. Nuorisoleaderin jalkautumista jatketaan ottamalla yhteyttä kouluihin ja nuorisotoimiin ja järjestämällä sitä kautta mahdollisuus tavoittaa alueen nuoret. Näkyvyyttä ylläpidetään ja vahvistetaan viestintäkeinojen avulla. Henkilökohtaisten tapaamisten lisäksi käytetään nettisivuja ja Facebookia. Instagramin hyödyntämistä jatkossa arvioidaan. Uutiskirje lähetetään 6 kertaa vuodessa. Jäsenistölle viestitään säännöllisesti. Viestinnän apuna hyödynnetään ostopalveluita, ELY-keskuksen alueviestijöitä sekä muita keinoja.

7.3. YHTEISTYÖ JA VERKOSTOITUMINEN

Hallituksessa on edustettuina paikalliset asukkaat, yhteisöt ja julkinen hallinto. Laajapohjainen hallitus tuo toimintaan paikallisuutta ja edesauttaa alhaalta ylöspäin nousevia kehittämissideoita. Hyvää yhteistyötä julkisen hallinnon kanssa ylläpidetään vuosittaisilla kuntakerroksilla johtavien kunnan virkamiesten ja päättäjien kanssa. Keskusteluissa käydään läpi Leader-ryhmän tilannekatsaus ja ajankohtaiset asiat.

Toimimme seudullisen yritysneuvojaverkoston koordinoijana. Verkostoon kuuluvat alueen kuntien elinkeinovastaavien lisäksi ELY-keskuksen, TE-toimiston, Finnveran, ProAgraria Etelä-Savo ry:n, Suomen metsäkeskuksen, Wäläky Keski-Savon Uusyrityskeskus ry:n ja Itä-Savon Uusyrityskeskus ry:n edustajat. Kyseessä on aktiivinen ja asiakaslähtöinen pitkään toiminut seudullinen yrityspalveluverkosto, joka kokoontuu noin joka toinen kuukausi ja pyrkii yhteistyöllä

palvelemaan alueen yrittäjiä ja elinkeinoelämää monipuolisesti. Verkostoon otetaan uusia jäseniä yhteisten intressien kohdatessa. Verkosto toimii vuosittaisen toimintasuunnitelmansa mukaisesti. SavonLuotsi Leader ry:n toimisto sijaitsee samoissa tiloissa Itä-Savon uusyrittäjäkeskus ry:n kanssa, mikä edesauttaa nopeaa kanssakäymistä ja tunnettavuutta.

Leader-ryhmällä on tiivistä yhteistyötä kuntien vapaa-aika-, sivistys- ja liikuntatoimien kanssa. Osallistumme kuntien järjestämiin yhdistystoimijatahtumiin, joissa toiminta tulee tutuksi alueen kylä- ja yhdistystoimijoille. Järvi-Suomen kylät ry:n sekä kuntien kanssa järjestetään tapaamisia kyläyhteistyön tiivistämiseksi. Jalkaudumme kuntien kesätapahtumiin tullaksemme tunnetuksi. Yhdistyksellä on jäseninä 6 kuntaa sekä noin 220 henkilö- ja yhteisöjäsentä.

Alueiden välistä yhteistyötä tehdään tiiviisti varsinkin toisen Etelä-Savon Leader-ryhmän Veej'jakaja ry:n sekä Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa. Muuta yhteistyötä Leader-kentän kanssa tehdään alueiden välisten ja kansainvälisten hankkeiden myötä silloin, kun toimenpiteet tukevat strategiaamme. Valtakunnallisen Leader-kentän toimintaan osallistumme aktiivisesti koulutusten, Nuorisoleader-verkoston, ajankohtaispäivien ja muiden tapahtumien myötä. Itä-Suomen Kalaleaderin hallinto tuo EMKVR-verkoston mukaan toimintaan. Olemme mukana valtakunnallisessa Habitability – saariston asuttavuusverkosto -hankkeessa, minkä myötä verkosto saaristoasumisen ja -elinkeinoelämän kehittämiseen liittyen vahvistuu. ESR-rahoitteisessa Vihreä Telakka -hankkeessa on kehitetty luontolähtöiseen toimintaan perustuva terveyden- ja hyvinvointilaitoksen tunnustama kuntoutusmalli, jota on mahdollista levittää Savonlinnan ympäristökuntiin yhteistyössä toisten toimijoiden kanssa.

7.4. VIESTINTÄ

Viestintään kiinnitetään erityistä huomiota uuden kauden alkaessa ja strategian jalkauttamisessa. Tavoittelemme viestinnällä paikallista tunnettavuutta, verkkonäkyvyyttä ja palveluidemme löydettävyyttä ja saavutettavuutta. Viestintä toimii aktiivoinnin työkaluna. Laadimme vuosittain viestintäsuunnitelman, jota päivitetään tarvittaessa.

Viestintästrategian avulla Leader-ryhmän visuaalinen ilme, viestinnän ohjeistus, markkinointi- ja viestintämateriaalit sekä nettisivut uudistuvat. SavonLuotsi Leader ry:n viestintästrategia esitellään tarkemmin erillisessä viestintästrategiassa, joka valmistuu syksyllä 2022.

7.5. ITÄ-SUOMEN KALALEADER

SavonLuotsi Leader ry hallinnoi Itä-Suomen Kalaleader -toimintaa. Toiminta-alue kattaa neljä maakuntaa: Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo ja Etelä-Karjala, alueella on 52 kuntaa ja 10 Leader-toimintaryhmää.

Itä-Suomen Kalaleaderin ohjelma kehittää sisävesialueen kalastusoloja, lisää järvikalastuksen mahdollisuuksia ja kalankäyttöä, edistää kalastusmatkailua, parantaa alan yritysten ja omistajien välistä yhteistyötä ja vastaa alan globaaleihin haasteisiin. Kaikkea toimintaa ohjaa läpileikkaavina teemoina kestävyys niin kalakantojen, yritystoiminnan, ympäristön kuin rahoitettujen toimenpiteiden osalta sekä digitaalisuuden hyödyntäminen.

Leader-ryhmien hallituksilla on edustaja Itä-Suomen Kalaleaderin ohjausryhmässä ja rahoitettavista hankkeista päättävässä kalajaostossa. Aktiivoinnista vastaa pääasiassa aktivaattori, mutta hallinnoinnin vastuu on SavonLuotsi Leader ry:n toiminnanjohtajalla. Toiminnalla rahoitetaan Euroopan meri-, vesiviljely- ja kalatalousrahastoon (EMVKR) sopivia hankkeita, jotka tukevat Itä-Suomen Kalaleaderin Yhteistyössä kalan Vuoksi -strategian toteutumista. SavonLuotsi Leader ry voi rahoittaa hankkeita, jotka eivät sovi kalatalousrahastosta rahoitettaviksi, mutta edistävät SavonLuotsi Leader ry:n ja Itä-Suomen Kalaleaderin strategioiden toteutumista. Toimintaa toteutetaan kaikissa painopisteissä.

7.6. NUORISOLEADER

Sekä Rajupusu Leader ry:llä, että Piällysmies ry:llä on ollut Nuorisoleader-toimintaa vuodesta 2020 alkaen. SavonLuotsi Leader ry:n aloittaessa toimintansa, säännöt ja toimintatavat päivitetään. Nuorisoleader-konsepti tähtää alueella asuvien nuorten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen. Tavoitteena on nuorten itse suunnittelema ja toteuttama toiminta ja saada sen myötä nuoret mukaan alueen kehittämiseen ja projekteihin. Nuorisoleaderin tarkoituksena on edistää seudun elinvoimaisuutta nuorten näkökulmista käsin.

8. SEURANTA JA ARVIOINTI

Oman toiminnan jatkuva kehittäminen

Käytännön toimintaa ohjaa laatukäsikirja, joka toimii koulutuksen ja perehdyttämisen työkaluna. Uusia työntekijöitä rekrytoitaessa tai uuden hallitusjäsenen aloittaessa hänet perehdytetään toimintaan laatukäsikirjaa hyödyntäen. Laatukäsikirjan ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain ja se päivitetään. Laatukäsikirjan sisältämä vuosikello on toiminnan tukena. Vuoden alussa järjestetään hallituskoulutus. Koulutuksessa käydään läpi Laatukäsikirja, olennaiset asiat Leader-hallitustyöstä, työnantajan roolista, hankekäsittelystä ja muista yleisistä asioista. Hallintosäätö määrittelee hallituksen ja työntekijöiden tehtävät ja vastuut.

Työntekijät koulutautuvat työtehtävissä tarvittavien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöön. Työntekijät ja hallituksen jäsenet osallistuvat aktiivisesti ministeriön ja ruokaviraston järjestämiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin. Toimintaryhmä ottaa ennakkoluulottomasti käyttöönsä uusia menetelmiä työn organisoimiseksi sekä viestinnän ja toiminnan tehostamiseksi. Sähköisiä järjestelmiä hyödynnetään, käytössä on muun muassa etäkokouksissa Microsoft Teams ja Visma-Sign-allekirjoitusohjelmisto. Hallituksen jäsenet tutustuvat käsiteltäviin hankkeisiin sähköisessä Hyrrä-järjestelmässä. Käytössä on toiminnan ohjausjärjestelmä SunProfile, josta hallituksen jäsenet löytävät kokousmateriaalin sekä muun materiaalin helposti. Vuosittain toteutetaan hallituksen jäsenten itsearviointikysely, jossa kysytään näkökulmia, kokemuksia ja koulutustarpeita hallitustyöhön liittyen.

Oman työn arviointiin liittyy olennaisesti myös vuosittain järjestettävät kehityskeskustelut. Näissä keskusteluissa puheenjohtajisto käy läpi työntekijöiden kanssa henkilökohtaiset onnistumiset, haasteet, kehittymistarpeet ja muut olennaiset työn tekemiseen liittyvät asiat. Kehityskeskustelut ovat tärkeä osa johtamista ja toiminnan arviointia.

Strategian toteutumisen seuranta

Painopisteiden toteutumista seurataan hallituksen kokouksissa säännöllisesti. Mikäli jokin painopiste jää tavoitteistaan, aktivointitoimien avulla ohjataan hanke- ja yritystukihakijoita strategian toteutumisen varmistamiseksi. Hallitus perustaa strategian toteutumista seuraavan ja ohjaavan työryhmän. Asiakas-, yritys- ja sidosryhmäkyselyjen tulokset arvioidaan sekä tehdään tarvittavia korjaustoimenpiteitä. Kauden edetessä reagoidaan mahdollisiin ympäristöstä tuleviin muutoksiin, arvioidaan strategian toteutumista ja tehdään mahdolliset muutokset strategiaan.

Asiakaskyselyt

Toiminnan onnistumista asiakkaisiin päin seurataan jatkuvasti. Hankehakijoille lähetetään hankkeen päätyttyä asiakas-tyytyväisyyskysely, jossa selvitetään asiakaskokemusta, neuvonnan laatua ja asiantuntemusta, hankkeen toteutuksen sujuvuutta sekä muita olennaisia asioita. Kyselyn tulokset osaltaan ohjaavat toimintaa ja toimivat itsearviointiin ja sitä kautta oppimisen välineenä. Yritysneuvojaverkosto toteuttaa vuosittain yrityskyselyn, jossa kysytään tuen ja rahoituksen tarpeesta, rekrytointitilanteesta, koulutustarpeista sekä ajankohtaisista asioista. Yhtenä kyselyn osa-alueena on seudullisen yritysneuvojaverkoston tunnettuus ja onnistuminen neuvontatyössään. Koordinaattorin roolissa SavonLuotsi Leader ry on olennainen osa kyselyä.

Yhteistyöverkoston palaute

Palautetta verkostolta toiminnan sujuvuudesta, yhteistyöstä ja vaikuttavuudesta toteutetaan vuosittain hyödyntäen verkostoolyysistä esille nousseita kehityskohteita.

ELY-Leader-yhteistyö

ELY-Leader-yhteistyö perustuu yhteistyösopimukseen. Olennaisena osana yhteistyön tekemistä ovat säännölliset Etelä-Savon Leader-ryhmien ja Etelä-Savon ELY-keskuksen väliset yritystuki- ja hanketapaamiset, joissa käydään läpi ajankohtaisia asioita. Mukana yritystukitapaamisissa ovat maaseutupuolen asiantuntijoiden lisäksi asiantuntijat rakennerahastoyksiköstä sekä maksajista. Tapaamiset ovat erityisen tärkeitä yhteistyön kehittämisen ja asioiden joustavan käsittelyn eteenpäin viemiseksi. Vuosittain järjestetään lisäksi kahdenväliset keskustelut, joissa käydään läpi keskinäistä työnjakoa sekä annetaan molemminpuolista palautetta kuluneesta vuodesta.

Ulkopuolinen arviointi

Rahoituskauden aikana teetetään ulkopuolinen väli- ja loppuarviointi. Tarkoituksena on seurata ja arvioida strategian toteutumista, sen vaikuttavuutta sekä SavonLuotsi Leader ry:n oman toiminnan kehittymistä.